

Wie is wie in (varend) erfgoedland

George Snijder

Deze publicatie op persoonlijke titel was in eerste instantie in 2012 geschreven om een overzicht van de verschillende spelers op (mobiel) erfgoedgebied te geven met name in het aandachtsgebied van de Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig (LVBHB). Nadruk hierbij lag op activiteiten voor de registratie van het erfgoed en de ontsluiting van databases. Registratie en documentatie van het varend erfgoed is, naast varen, essentieel voor het behoud.

De informatie komt merendeels direct van de websites van de betrokken organisaties. Het zijn teksten (hier en daar licht herwoord om beter leesbaar en/of korter te maken) geschreven door betrokkenen. Waar erg veel onduidelijkheid was is navraag gedaan, soms met succes.

In 2016 is deze notitie bijgewerkt en toen in 2021 dit stuk weer van pas kwam bleek bij een eerste controle er veel veranderd te zijn en vond ik een grotere revisie nodig. Een aantal organisaties heeft inmiddels het loodje gelegd. Ze zijn hier nog wel opgenomen omdat er soms nog aan gerefereerd wordt. Andere organisaties hebben hun doelstelling herwoord of gewijzigd in de loop der jaren, zijn van naam veranderd of hebben hun geschiedenis aangepast. De laatste jaren zijn er op het gebied van erfgoed, digitalisering en databases veel nieuwe initiatieven, organisaties, platformen, netwerken en welke-naam-er-voor-bedacht-wordt opgericht om nog meer overleggen te creëren. Sommige zijn niet direct gericht op mobiel erfgoed maar ze zijn hier genoemd, zonder de hoop compleet te zijn, omdat ze mogelijk van nut zijn voor het varend erfgoed, als voorbeeld kunnen dienen of dat er van geleerd kan worden.

De verschillende behoudsorganisaties, verenigd in de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN) en de maritieme musea zijn niet beschreven. Daarvoor verwijs ik naar de relevante websites.

Op het gebied van registratie van het varend erfgoed, met name het interessegebied van de LVBHB, is een aantal ontwikkelingen gaande de laatste jaren zoals de vernieuwing van het RVEN, BHS 2.0 en een directe koppeling daartussen. De koppeling tussen de databases van de verschillende behoudsorganisaties, aangesloten bij de FVEN, is nog niet gerealiseerd ook door de grote variatie in soorten databases.

De Erfgoedwet van 2016 noemde het mobiel erfgoed niet. Wel werd een nationaal register opgezet, het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NMRE). Het gebruik van het deel voor het varend erfgoed, informeel het Nationaal Register Varend Erfgoed (NRVE) genoemd, blijft nog in het ongewisse. Hoe wordt het vorm gegeven qua format en qua IT? Blijft het onderdeel van het NMRE en wie gaat daar over? Sinds de eerste versie van deze notitie is er weinig gedaan om het varend erfgoed in het NMRE te zetten, koppelingen te maken, te standaardiseren, het WSK te gebruiken enzovoorts. Een ander groep schepen buiten de LVBHB, de charterschepen, de zogenaamde 'Bruine Vloot', is lid van de Vereniging voor Beroepschartervaart BBZ. Behoud is, voorzichtig gezegd, niet een van hun hoofddoelstellingen dus wat er met de documentatie van die schepen gebeurt is onduidelijk. Daarnaast zijn er natuurlijk nog de schepen die geen lid zijn van een behoudsorganisatie.

Eind 2020 is een onderzoek gestart om het Netwerk Maritieme Bronnen uit te breiden naar het varend erfgoed d.w.z maritiem gaat ook de binnenvaart omvatten en niet alleen de zeevaart (maritiem in engere zin).

De figuur geeft de essentie met name de relaties tussen de verschillende organisaties, maar vooral de relevante registers zoals het Register Varend Erfgoed Nederland (RVEN ex-FONV) en het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME). Het Waardestellend Kader (WSK) staat er bij als

Er is geen evaluatie gemaakt van of vergelijking tussen individuele organisaties, initiatieven en activiteiten maar hier en daar het ik persoonlijk commentaar toegevoegd onder 'Aantekening George'. Het geheel overziend vind ik dat de registratie en documentatie van het varende erfgoed ongestructureerd en versnipperd, gebrekkig, stroperig en geïsoleerd is en voornamelijk op hobbymatig en amateuristisch niveau wordt beoefend waarbij het vaak afhankelijk is van individuen. Dat laatste geldt trouwens ook voor de door mij opgezette LSD, KID en BPS databases. Deels is dat te verklaren doordat het bijna altijd afhankelijk is van vrijwilligers, maar er wordt door die en gene ook een boterham mee verdiend. Velen zijn het met mij oneens maar, als ik zo arrogant mag zijn, bewijs van mijn ongelijk moet ik nog zien. Een goed voorbeeld van een gestructureerde en professionelere aanpak van de documentatie van schepen is MarHistData, de registratie van zeeschepen (www.marhisdata.nl).

Eerste versie september 2012, herzien juli 2016
Beperkte herziening maart 2021 voor de *Notitie brainstorm 50-jarig jubileum LVBHB*
Uitgebreide herziening april 2021

2 van 22

Inhoud

Adviesorgaan Traditioneel Vaartuig (ATV)	4
Bestand Historische Schepen (BHS)	4
Centrum voor Industrieel en Mobiel Erfgoed (CIME)	4
CESNI	4
Cheperu	4
Database Bedrijven, Personen en Schepen (BPS)	5
Databases schepen	5
Digitaal Erfgoed Nederland (DEN)	5
ErfgoedSuite	6
Erfgoedthesaurus	6
European Maritime Heritage (EMH)	6
Europeana	6
Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN)	6
Federatie Instandhouding Monumenten (FIM)	7
Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN ex-FONV)	7
Geheugen van Nederland	7
Historisch Casco	7
Instituut Collectie Nederland (ICN)	8
Kadaster Informatie Database (KID)	8
Liggers ScheepsmetingsDienst (LSD)	8
Maritiem Portal	8
Mobiel Erfgoed Centrum (MEC)	8
Mobiel Erfgoed-Lening	8
Monitor	9
Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME)	9
Nationaal Register Varende Monumenten	9
Nationaal Register Varend Erfgoed (NRVE)	9
Nationaal Restauratiefonds	10
Nationale Strategie Digitaal Erfgoed	10
Netwerk Digitaal Erfgoed	10
Netwerk Maritieme Bronnen	11
Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland	11
Objectbeschrijving voor het mobiel erfgoed	11
Platform Erfgoedhavens Nederland (PEN)	11
RCE Thesaurus	12
Register	12
Register Commissie van de FVEN	12
Register Varend Erfgoed Nederland (RVEN ex-NRVM)	13
Restauratiefonds	14
Restauratie Fonds FVEN	14
Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE)	14
Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)	15
Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ)	15
Samenwerkende Maritieme fondsen	15
Sectie Varende Monumenten	15
Sectorale registers	16
Stichting Adviesbureau voor Industrieel Erfgoed (Stabien)	16
Stichting Haven- en Scheepvaartmuseum te Rotterdam	16
Stichting Behoud Cultuur Waterwonen in Nederland	16
Stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN)	17
Stichting ScheepsHistorisch Onderzoek (S2HO)	17
Toonbeelden	17
Varend Monument	18
Varend Monument-Lening	18
Waarde en waardering	18
Waardestellend Kader (WSK)	18
AFKO's	20
Referenties	21

Adviesorgaan Traditioneel Vaartuig (ATV)

Deze stichting (opgericht in 2020) geeft, onafhankelijk en onpartijdig, aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT, onderdeel van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) een bindend advies of een schip aangemerkt kan worden als Traditioneel Vaartuig volgens hoofdstuk 24 van de Europese Richtlijn 2006/87/EG, ES-TRIN.

Aantekening George: via Hoofdstuk 24 kan varend erfgoed gecertificeerd worden met in acht name van de beperkingen van traditionele vaartuigen waardoor die niet aan de nieuwbouweisen van de wet kunnen voldoen zij het dan met beperkingen van bijvoorbeeld het vaargebied. Dit is vergelijkbaar met (maar niet hetzelfde als) de overgangsregeling (op de binnenvaartwet) die gold van 2009 t/m 2018.

Bestand Historische Schepen (BHS)

Het Bestand Historische Schepen (BHS) is een database van de Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig (LVBHB) met varend erfgoed. Het is in eerste instantie opgezet met gegevens van de schepen die in het boek *Schepen die blijven* staan beschreven. De gegevens zijn deels raadpleegbaar in de Schepengalerij (bhs20.lvbhb.nl/BHS/Q_SchepenLijstWordpress.php), te bekijken via de website van de LVHB, zij het afhankelijk van toestemming van de scheepseigenaar. In 2020 is de voorlopige versie 2.0 van BHS beschikbaar gekomen voor leden (www.lvbhb.nl).

Aantekening George: probleem bij het BHS is dat 1. het vullen van de database afhankelijk is van de huidige scheepseigenaar en 2. de scheepseigenaar als eigenaar van de gegevens wordt beschouwd. Oproepen in het verleden hebben niet geresulteerd in compleetheid noch correctheid van de gegevens, maar een beheerder van BHS mag geen correcties aanbrengen. Waarom gegevens van schepen, die meer dan 50 jaar oud zijn en vele eigenaren hebben gekend, afhankelijk zijn van de toevallige eigenaar van het ogenblik is niet duidelijk. De registratie van het varend erfgoed zou losgekoppeld moeten worden van de huidige eigenaar met bijvoorbeeld een 'verjaringstermijn' zoals gebruikt voor bij de openbaarheid van Burgerlijke Stand gegevens en beheerd door een aparte organisatie, eventueel in NRME zij het dat dit niet toegespitst is op schepen.

Centrum voor Industrieel en Mobiel Erfgoed (CIME)

Doelstelling was het bundelen van het werkveld op het gebied van industrieel en mobiel erfgoed, contact onderhouden met de overheid, informeren en creëren van draagvlak. Samengegaan met Stabien. In 2006 opgeheven. Heeft gewerkt aan het Waardestellend Kader.

CESNI

Comité européen pour l'élaboration de standards dans le domaine de la navigation intérieure (Europese Comité voor de opstelling van standaarden voor de binnenvaart) levert de voorschriften voor het certificering van schepen (CvO en CBB).

Cheperu

Adviseert overheden en erfgoedinstellingen als musea en monumentenorganisaties bij vragen op het gebied van digitalisering. Meegewerkt aan het NRME.

Aantekening George: In 2016 bestond de website niet meer. In de uitleg in 2021 van het MCN is de naam vervangen door ABCultuur met dezelfde consultant (Eelco Bruinsma, abcultuur.nl). De website geeft aan: 'Ons werkgebied is digitaal erfgoed, cultuurbeleid, cultuureducatie en culturele informatievoorziening' maar geeft geen verdere informatie en lijkt zich te concentreren op Europese subsidieaanvragen.

D Database Bedrijven, Personen en Schepen (BPS)

Database van S2HO met scans van het kaartstelsel van het Kadaster met bedrijven, personen en schepen met referentie naar het brandmerk (in ontwikkeling). ref. Nationaal Archief, Den Haag, Kadaster, Scheepsboekhouding, toegang 2.25.110

Databases schepen

Naast de in dit overzicht beschreven registers zijn er diverse andere gegevensverzamelingen van schepen, hetzij ondergebracht bij een organisatie, vereniging of stichting, hetzij op privé basis.

Vereniging de Binnenvaart (www.debinnenvaart.nl) verzamelt gegevens van willekeurige binnenvaartschepen. De database is sterk persoonsafhankelijk, alleen toegankelijk via de website van deze vereniging en niet koppelbaar met andere databases.

MarHisData (www.marhisdata.nl) beschrijft systematisch Nederlandse zeeschepen en wordt beheerd door een extern gefinancierde stichting met een groot aantal vrijwilligers.

Centraal Visserijregister (www.zuiderzeecollectie.nl) is de ontsluiting van het Centraal Visserijregister, een kaartstelsel van 40.000 kaarten met gegevens van vissersschepen en valt onder het Netwerk Zuiderzeecollectie, een samenwerkingsverband van 24 instellingen rond het IJsselmeer. Het Visserijregister wordt beheerd door het Zuiderzeemuseum en het Museum Vlaardingen, voormalig Visserijmuseum Vlaardingen.

Visserijschepen uit Alphen aan den Rijn (www.visserijschepenuitalphenaandenrijn.nl/), waarschijnlijk een privé verzameling.

Database met uitsluitend **skûtsjes** (www.skutsjehistorie.nl) opgezet door de Stichting Foar de Neiteam met uitsluitend door de stichting als skûtsje erkende schepen.

Schepen met een **Industrie motor** (http://www.abelforte.nl/industrie_genoten/index.php): privé verzameling

Website **binnenvaart.eu** met voornamelijk foto's van binnenvaartschepen (www.binnenvaart.eu), privéverzameling.

Deze lijst is ongetwijfeld niet compleet. Daarnaast zijn er veel boeken bijvoorbeeld over een scheepswerf, waarin de geschiedenis van de daar gebouwde schepen wordt beschreven (zie ook www.bezigeboot.nl/bibliografie).

Digitaal Erfgoed Nederland (DEN)

Het kenniscentrum voor het digitaal erfgoed. Verzamelt alles over de digitalisering van het erfgoed, de Digitale Collectie Nederland. Dit is het algemene beleidsconcept voor één nationale verzameling digitaal cultureel erfgoed die toegankelijk en herbruikbaar is. Digitale erfgoedobjecten in de Digitale Collectie Nederland kunnen in samenhang toegankelijk worden gemaakt, los van de locatie van de fysieke originelen. Door het digitale materiaal boven de grenzen van de beheerende instellingen uit te tillen ontstaan meer mogelijkheden tot combinatie en hergebruik. De Digitale Collectie Nederland wordt zelf weer als een deelverzameling gezien van Europeana. www.den.nl

Aantekening George: DEN is een kenniscentrum voor alles op het gebied van digitalisering van het erfgoed met veel nuttige info, niet specifiek voor het mobiele erfgoed en brengt opslagkosten in rekening.

ErfgoedSuite

De ErfgoedSuite was het kennissysteem dat het erfgoed in Nederland verbindt maar is niet langer beschikbaar.

Erfgoedthesaurus

Dit kennisnetwerk, de Erfgoedthesaurus, wordt beheerd en ingericht door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zie ook RCE Thesaurus. thesaurus.cultureelerfgoed.nl

European Maritime Heritage (EMH)

Vertaald uit het Engels: EMH is een organisatie voor privé eigenaren van traditionele schepen, maritieme musea en andere geïnteresseerde organisaties. EMH is in 1995 opgericht in Rotterdam. Doelstellingen zijn het uitsluiten van winstbejag, samenwerking stimuleren tussen de uitgebreide groep organisaties in Europa, inclusief musea, betrokken bij het levend houden van de maritieme erfenis, de stroom van advies en ondersteuning tussen dergelijke organisaties faciliteren, bijdragen aan het gemeenschappelijk begrip voor de verschillende maritieme culturen en het vergroten van het publieke begrip hiervoor door het organiseren van een driejaarlijks congres, door het identificeren en promoten van historische water gerelateerde verbanden tussen Europese regio's, door het publiceren over de rol van de waterwegen als een culturele brug tussen naties, door het bestuderen en oplossen van gemeenschappelijke problemen die tijdens het behoud en gebruik van traditionele vaartuigen in Europa optreden en door het geven van representatieve en adviserende diensten over alle aspecten van het behoud en gebruik van historische schepen en vaartuigen aan de officiële organisaties van de Europese Unie.

EMH is co-auteur van het beroemde 'Barcelona Charter' als richtlijn voor het restaureren van historische vaartuigen en EMH initieerde het Wilhelmshaven Memorandum of Understanding voor de internationale vaart van traditionele schepen op Europese wateren.

EMH speelt een belangrijke rol als de belangrijkste Europese belangenorganisatie voor de gehele maritieme erfgoed wereld. EMH is lid van het Internationaal Congres van Maritieme Musea, de Vereniging van Maritieme Musea van de Middellandse Zee en is een goedgekeurde organisatie door de CESNI. [EMH](https://www.emh.eu)

Europeana

Europeana is een Europees project om mensen de digitale collecties van Europese musea, bibliotheken, archieven en audio-visuele collecties te laten bekijken. www.europeana.eu/nl

Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN)

Voor de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is FIEN hét platform voor het vrijwilligersveld dat zich met Industrieel Erfgoed in de breedste zin bezighoudt.

FIEN ontstond in 1984 als platform van een twintigtal organisaties. Inmiddels is het aantal organisaties dat zich in de federatie heeft verenigd opgelopen tot boven de vijftig.

De stichting heeft ten doel het bevorderen van de kennis over, en het constructief meewerken tot mogelijk behoud, herbestemming en beheer van industrieel erfgoed in Nederland en voorts al hetgeen met een en ander rechtsreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord. www.industrieel-erfgoed.nl

Aantekening George: Niet specifiek voor mobiel erfgoed. De FVEN staat niet (meer) bij de Mobiel Erfgoed organisaties aangesloten bij FIEN.

Federatie Instandhouding Monumenten (FIM)

Opgericht in 2009 richt FIM zich op collectieve belangenbehartiging op het gebied van gebouwde, archeologische, groene en mobiele monumenten richting de politiek.

- *De uitwisseling van alle zaken van beleid en uitvoering inzake de bescherming, instandhouding en/of het beheer van gebouwde, archeologische, groene, en mobiele monumenten.*
- *Het bepalen van gezamenlijke visies over beleid inzake bescherming, instandhouding en/of beheer.*
- *Het actief uitdragen van die visies op politiek en ambtelijk niveau.*

De FIM tracht dit doel te bereiken door het opzetten van een actief netwerk van personen en instanties en het uitvoeren van lobbywerk ten dienste van de doelstelling van de vereniging. Daarnaast worden er vergaderingen en bijeenkomsten georganiseerd, werkgroepen opgericht en notities en aanbevelingen opgesteld. FIM is dé gesprekspartner van de staatssecretaris van cultuur. Leden: van Stadsherstel Amsterdam tot de Hollandse Molen, van Staatsbosbeheer tot Interkerkelijk Contact in Overheidszaken. www.fimnederland.nl

Aantekening George: Op het gebied van varend erfgoed is de MCN er bij aangesloten.

Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN ex-FONV)

De Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN) is de koepel van behoudsorganisaties. De FVEN (voorheen Federatie Oude Nederlandse Vaartuigen FONV) behartigt de gemeenschappelijke belangen van de behoudsorganisaties en coördineert en stimuleert activiteiten die van belang zijn voor het Varend Erfgoed. Daarnaast faciliteert de koepel de behoudsorganisaties, waaronder de registratie van het Nederlands varend erfgoed (Register Varend Erfgoed Nederland RVEN).

rven.info/registers-van-de-aangesloten-organisaties

Geheugen van Nederland

De online campagne 'Geheugen van Nederland' maakt erfgoedcollecties zichtbaar aan de hand van thema's. Zowel grote als kleine erfgoedinstellingen kunnen hieraan meedoen.

geheugenvannederland.nl/over-geheugen-van-nederland

Historisch Casco

Dit is een schip ouder dan vijftig jaar maar waarvan één of meerdere onderdelen niet voldoen aan de criteria van een Varend Monument (Definitie NRVN) destijds categorie C van het Nationaal Register Varend Monumenten.

Instituut Collectie Nederland (ICN)

Het Instituut Collectie Nederland (ICN) was een kennisinstituut voor beheer en behoud van roerend cultureel erfgoed (beheerde o.a. de kunstcollectie van Nederland inclusief de kunstwerken van de BKR regeling). Per 1 januari 2011 is het ICN opgeheven en ondergebracht bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. ICN was (mede)uitgever van *Erfgoed dat beweegt* in samenwerking met Stichting Mobiele Collectie Nederland. www.geheugenvannederland.nl/?/nl/homepage

Kadaster Informatie Database (KID)

Database van S2HO met scans van Kadasterkaarten en Getuigschriften van branding van binnenvaart, zee- en vissersschepen. Nationaal Archief, Den Haag, Kadaster, Scheepsboekhouding, toegang 2.25.110.

s2ho.nl/KadasterInfo/ZoekInKID-01.php?

www.s2ho.nl/generieke-gegevens/kadaster-gegevens/

Liggers ScheepsmetingsDienst (LSD)

Database van S2HO met de gegevens van ca. 124.000 scheepsmetingen van voornamelijk binnenvaartschepen van 1898 t/m 1989.

s2ho.nl/LSD/top/common/ZoekInLiggers_01.php

www.s2ho.nl/generieke-gegevens/kadaster-gegevens/

Maritiem Portal

De toegang tot het maritieme verleden en heden van Nederland. Doel is het aanbieden van zoveel mogelijk informatie over de maritieme geschiedenis van Nederland in een internationale context in heden, verleden en toekomst. Dát is de missie van het Maritiem Portal van Nederland.

De doelgroep bestaat uit onderzoekers en geïnteresseerden in maritieme geschiedenis, archeologie en erfgoed. maritiemportal.nl

Mobiel Erfgoed Centrum (MEC)

Het Mobiel erfgoed Centrum is eind 2011 opgericht vanuit Het Havenmuseum. MEC was partner van de stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN). Website is niet meer beschikbaar en laatste bericht op Facebook dateert van februari 2019.

Mobiel Erfgoed-Lening

Deze lening was een annuïteitenlening met een lage rente. De lening kan de eigenaar van een historisch vervoermiddel zoals een oude auto, bus, trein of vliegtuig aanvragen. Geldt niet voor een varend vervoermiddel is. De lening is bedoeld voor de financiering van duurzaam behoud of het terugbrengen in de oude staat van het vervoermiddel. De lening is niet bedoeld voor 'gewoon' onderhoud. Aanvragen bij de Mondriaan Stichting; het Restauratiefonds verzorgt de financiering.

De website www.mondriaanfonds.nl/aanvraag/mobiel-erfgoed-lening is niet meer beschikbaar en op www.mondriaanfonds.nl/aanvraag/bijdrage-restauratie-mobiel-erfgoed/ staat dat de aanvraag gesloten is.

Monitor

Op basis van het NRME zal er een zogenaamde Monitor worden opgesteld, vergelijkbaar met de Monitor inzake de staat van het gebouwd erfgoed, een regelmatige vervolgmeting naar de staat van rijksbeschermden monumenten. Bevat geen mobiel erfgoed maar de systematiek zou wel gebruikt kunnen worden. www.erfgoedmonitor.nl

Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME)

In het kader van de Cultuurnota 2001-2004 kreeg de stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN) subsidie van het Ministerie van OCW om inzicht te verschaffen in kwantiteit en kwaliteit van het mobiel erfgoed in ons land. MCN heeft besloten dit vast te leggen in een Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME).

In 2012 staat er: *Het NRME is in opdracht van de stichting MCN opgesteld door CIME/Stabien (Max Popma) in samenwerking met Cheperu Cultuurtechnologie (Eelco Bruinsma), VTHP (Eric Vos), Dick van den Brink en Michael Zwartelé.*

Dit register is een belangrijke basis voor de communicatie over het mobiel erfgoed naar verschillende doelgroepen als eigenaren, beleidsmakers en subsidiënten en naar iedereen die geïnteresseerd is in mobiel erfgoed en de geschiedenis van het transport in Nederland. Het Nationaal Register wordt gevoed vanuit de sectorale registers van de respectievelijke koepelorganisaties: Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), Historisch Railvervoer Nederland (HRN), Federatie Historische Automobiel- en Motorfietsclubs (FEHAC) en Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL). Onderhoud en verdere ontwikkeling moeten gedaan worden door vrijwilligers uit de leden van de koepelorganisaties.

www.mobielecollectienederland.nl/nrme/

In 2021 zegt de website:

Het Nationaal Register Mobiel Erfgoed is in opdracht van de stichting MCN ontwikkeld door Stabien (Max Popma) in samenwerking met ABCultuur (Eelco Bruinsma) en VTHP webdesign (Eric Vos).

Het Nationaal Register wordt 'gevoed' vanuit de sectorale registers. Deze registers zijn ontwikkeld door of in opdracht van de respectievelijke koepelorganisaties: Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), Historisch Railvervoer Nederland (HRN), Federatie Historische Automobiel- en Motorfietsclubs (FEHAC) en Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL).

Het NRME en de sectorale registers konden worden opgezet dankzij subsidies van het Ministerie van OCW, het Mondriaan Fonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds. Onderhoud en verdere ontwikkeling zijn slechts mogelijk door de inzet van een enorme troepenmacht aan vrijwillige, maar enthousiaste en deskundige medewerkers, gecoördineerd en begeleid door de genoemde koepelorganisaties.

Aantekening George: De website van het RCE (www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/mobiel-erfgoed/nationaal-register-mobiel-erfgoed) claimt: 'Inmiddels zijn duizenden schepen, auto's en vliegtuigen geregistreerd.' Er zijn tegenwoordig 6 sectoren: Rail (1441 objecten), Weg (770), Lucht (33), Water (68), Overslag en Intern (22) en Overig (9) (cijfers maart 2021) totaal 2343 objecten.

Nationaal Register Varend Monumenten

zie Register Varend Erfgoed Nederland.

Nationaal Register Varend Erfgoed (NRVE)

Het NRVE is informeel het onderdeel van het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME, zie aldaar) voor het varend erfgoed.

Aantekening George: de afscheiding van de geregistreerde schepen (68 schepen in maart 2021) als een apart register voor varend erfgoed (NRVE) binnen het NRME is niet herkenbaar. De geregistreerde schepen hebben geen waardestelling cf. het WSK zoals de bedoeling was. De intentie is om de databases van de verschillende varend erfgoed organisaties te koppelen aan het RVEN en vandaar aan het NRME.

Nationaal Restauratiefonds

Nationaal Restauratiefonds is een onafhankelijke stichting die financieringen verstrekt en subsidies uitbetaalt aan monumenteigenaren voor restauratie en onderhoud van hun pand. Het fonds verstrekt informatie en advies bij de financiële en procesmatige aspecten van restauratie en onderhoud van monumenten. Het Restauratiefonds maakt geen winst. De opbrengst uit de rente en aflossing wordt opnieuw ingezet om leningen met een lage rente te verstrekken. Daarnaast betaalt het fonds namens het ministerie van OCW subsidies.

www.cultuurfonds.nl/aanvragen/overige-regelingen/lening-voor-restauratie?gclid=CL-QgL3v2M0CFRDhGwod2Y4Phw

Het Restauratiefonds verstrekt de Mobiel Erfgoed-lening voor al het mobiel erfgoed **met uitzondering van het varend erfgoed**. Daarvoor werd de Varend Monument-Lening verstrekt in samenwerking met het VSB fonds.

Nationale Strategie Digitaal Erfgoed

Alle activiteiten binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed zijn geënt op de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed. Cultuurproducerende instellingen, erfgoedpartijen en vele andere partners voeren samen in het netwerk deze strategie uit in opdracht van het ministerie van OCW. Ze ontwikkelen een landelijk, sectoroverstijgend netwerk van faciliteiten en ondersteuning om digitaal erfgoed naar de gebruikers te brengen.

De Nationale Strategie Digitaal Erfgoed is samen te vatten in vier uitgangspunten. Ze verwoorden waar het NDE voor staat en naar streeft: de gebruiker staat centraal, delen vanuit de bron, netwerkprincipes (gemeenschappelijke informatiearchitectuur, de DERA) en iedereen draagt bij. De Nationale Strategie Digitaal Erfgoed is niet alleen een strategie voor digitalisering, het is vooral ook een strategie voor samenwerking. Deze laatste factor is van doorslaggevend belang voor het succes. Alle erfgoedinstellingen dragen daarom de kernwaarden ‘open, verbonden en innovatief’ uit.

netwerkdigitaal erfgoed.nl/activiteiten/nationale-strategie-digitaal-erfgoed/

In maart 2021 is de strategie herzien. zenodo.org/record/4604654

Netwerk Digitaal Erfgoed

Instellingen op het gebied van cultuur, erfgoed, onderwijs en onderzoek vormen met elkaar het Netwerk Digitaal Erfgoed. Samen met leveranciers van erfgoedsoftware, provincies en gemeenten werken we aan de uitvoering van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed, ondersteund door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Een netwerk van netwerken met als dragende instellingen daarin zijn KNAW Humanities Cluster, Koninklijke Bibliotheek, het Nationaal Archief, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Het Nieuwe Instituut en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Als instellingen hun informatie onderling verbinden, kan het erfgoed nog beter gevonden en door de gebruikers beleefd worden. De Nationale Strategie Digitaal Erfgoed is er op gericht informatie onderling te verbinden en zo beter bereikbaar te maken. De Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur (DERA) beschrijft welke afspraken hiervoor nodig zijn. Het ministerie van Onderwijs,

Cultuur en Wetenschap (OCW) is eigenaar van de DERA. De Architectuurraad, onder voorzitterschap van OCW, zorgt voor de doorontwikkeling van deze referentiearchitectuur. netwerkdigitaalerfgoed.nl

Netwerk Maritieme Bronnen

Het Huygens ING ontwikkelt in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Rijksmuseum, Het Scheepvaartmuseum Amsterdam en het Zuiderzeemuseum een pilot waarin data over museale objecten worden verknoopt met gegevens uit historische datasets door middel van Linked Open Data. Doel van de pilot is om de meerwaarde te tonen van het verbinden van data uit diverse historische en archeologische bronnen. Rapport over doel van het netwerk begin 2021 verwacht. maritiemportal.nl/nieuwe-link-demo-netwerk-maritieme-bronnen/

Op het symposium van het Maritiem Portal en de NMGN op 23 november 2018 zijn de resultaten van de pilot getoond in een demo. De link naar de demo werkt niet (meer) (maart 2021).

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

Doel is het produceren van een nieuw overzichtswerk, waarin de laatste stand van zaken met betrekking tot onze kennis van de Nederlandse maritieme geschiedenis wordt vastgelegd. Het gaat om een zeer groot, uniek project, dat voor de maritiem-historische wereld van fundamenteel belang is. De NMGN wordt in 2019-2021 digitaal in het 'hart' van het Maritiem Portal gepositioneerd.

maritiemportal.nl/nieuwe-maritieme-geschiedenis-van-nederland

Objectbeschrijving voor het mobiel erfgoed

De objectbeschrijving legt de informatie over een object van het mobiele erfgoed vast. Het is het NRME format en integraal onderdeel van het Waardestellend Kader mobiel erfgoed.

Met behulp van de objectbeschrijving kan tot waardestelling van het object worden overgegaan.

Binnen de sectorale registers, die deel uitmaken van het Nationaal Register Mobiel Erfgoed, zijn voor die waardestelling eigen methodes ontwikkeld, die bijvoorbeeld waarden op representatiewaarde en/of authenticiteit. Omdat de vier sectoren verschillende criteria hanteren voor de waardebeoordeling is in opdracht van het ministerie van OCW door ICN en RACM (nu RCE) in samenwerking met MCN een algemeen waardestellend kader voor het mobiel erfgoed ontwikkeld. Het Waardestellend Kader mobiel erfgoed biedt de mogelijkheid tot een meer uitgebreide cultuurhistorische waardering in zo breed mogelijke zin.

Platform Erfgoedhavens Nederland (PEN)

Platform opgericht eind 2016 op initiatief van het MEC en de werkgroep Havens en Ligplaatsen van de LVBHB. Het Platform Erfgoedhavens Nederland is een netwerk van erfgoed-, historische- en museumhavens. Het doel is om kennis te delen en samen te werken in het oplossen van de knelpunten waar erfgoedhavens tegenaan lopen. Het Platform vertegenwoordigt de belangen van de erfgoedhavens richting de (landelijke) overheid.

platformerfgoedhavensnederland.nl/

RCE Thesaurus

In de RCE Thesaurus van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) staan vaak en minder vaak gebruikte erfgoedtermen uitgelegd. U vindt er synoniemen en gerelateerde woorden.

thesaurus.cultureelerfgoed.nl/

Register

Onder dit begrip wordt verstaan de registratie van individuele objecten in een doorzoekbare/bevraagbare gegevensverzameling. Hier gaat het uiteraard over het mobiele erfgoed en specifiek het varend erfgoed.

Er zijn verschillende registers

- Nationaal Register Mobiel Erfgoed (verzameling van al het mobiele erfgoed).
- Nationaal Register Varend Erfgoed (NRVE) onderdeel van het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME) zij het niet formeel als zodanig herkenbaar.
- Sectorale registers zoals het Register Varend Erfgoed Nederland (RVEN), Historisch Railvervoer Nederland (HRN), Federatie Historische Automobiel- en Motorfietsclubs (FEHAC) en Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL).
- Registers van behoudsorganisaties zoals het BHS van de LVBHB.

Daarnaast zijn er kleine en grote deelverzamelingen, zie Databases.

Aantekening George: er is bij mij onduidelijkheid over de verhouding tussen de verschillende registers zoals het RVEN en het NRME. Navraag in 2012 bij FVEN, SVM en NRME (Max Popma) heeft daar geen licht op geworpen. FVEN claimt dat het RVEN deel uitmaakt van het NRME maar geeft toe dat het nog niet werkt (mail voorzitter FONV sept. 2012). Zie ook NRVE.

Op het Tweede Nationaal Congres Mobiel Erfgoed (juni 2016) werden drie ontwikkelingen gepresenteerd: het portal Toonbeelden (www.toonbeelden.com), het onderzoek van de kwartiermaker van het NRME¹ en een nulmeting voor maritieme ensembles. Zoveel is duidelijk, dat er veel gegevens verzameld worden, maar dat coördinatie tot nu toe ontbreekt evenals kwaliteits-, integriteits- en compleetheidscontrole. Daar zou het portal (zie Maritiem Portal) voor moeten/kunnen gaan zorgen of het Netwerk Maritieme Bronnen (zie aldaar). Probleem blijft financiering en bemensing.

Register Commissie van de FVEN

De Register Commissie van de FVEN beheert en bevordert het gebruik van een landelijke registratie van varend erfgoed – waaronder Varende Monumenten® -, om vanuit een nationale optiek een bijdrage te leveren aan het behoud van de cultuur-historische waarde van varend Erfgoed Nederland. De Register Commissie bestaat uit deskundigen van de verschillende scheepstypen die Nederland rijk is. Elk bij de FVEN aangesloten behoudsorganisatie heeft het recht een deskundige aan te wijzen voor hun eigen scheepstype, daarnaast heeft de Register Commissie de mogelijkheid om ook andere deskundigen als lid te benoemen. Naast de verschillende scheepsdeskundigen heeft de Register Commissie ook adviseurs op het gebied van varend en cultureel erfgoed, een vertegenwoordiger vanuit de FVEN en vanuit de Mobiele Collectie Nederland. De Register Commissie ontwikkelt en onderhoudt de algemene criteria waarmee Varend Erfgoed kan worden gedefinieerd.

¹ Koster, 2016

Register Varend Erfgoed Nederland (RVEN ex-NRVM)

De oorsprong van het register is niet helemaal helder. De eerdere uitleg was, dat: *'Om inzicht te geven in ons Nederlands varend erfgoed is, in samenwerking met het Ministerie van OCW, in 1993 het Nationaal Register Varende Monumenten opgezet, een onafhankelijk register. De registers van de behoudsorganisaties zijn toen overgedragen aan de Stichting Varende Monumenten (SVM). Alle schepen die aan de algemene criteria voldoen kunnen in het register worden ingeschreven. Binnen het register wordt een waardering gegeven aan de huidige toestand van het schip ten opzichte van het historische scheepsbeeld. Op dit moment wordt nog alleen authenticiteitswaarde van het vaartuig beoordeeld maar er wordt binnenkort ook gestart met de cultuurhistorische waardebepaling.*

Binnen het register bestaan er drie categorieën: A (varend monument), B (vaartuigen die met een restauratie bezig zijn om een varend monument te worden) en C (historisch casco).'

In 2015 is het NRVM omgezet in het Register Varend Erfgoed Nederland, gelijktijdig met de naamswijziging van de FONV in FVEN. De website <https://archief.rven.info/> geeft nu aan dat: *'Het Register Varend Erfgoed Nederland is door de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN) opgezet in 1985. Tot 2015 was het RVEN alleen te raadplegen op het bureau van de FVEN. Tijdens Sail 2015 is de eerste versie van de RVEN webstek geopend door minister Jet Bussemaker. Dit is het archief, ten tijde van de overgang naar de tweede versie van de RVEN webstek in 2020.'*

Het is de intentie dat niet alleen (oud-) varende monumenten in dit register komen, maar al het varend erfgoed, dat aan de toelatingscriteria voldoet, in het register kunnen worden ingeschreven.

www.fven.nl/rven-register/

De bijgewerkte criteria zijn te vinden via de website van de FVEN:

www.fven.nl/wp-content/uploads/2018/08/7.1-algemene-criteria-RVEN-33242.pdf

De eigenaar van het schip moest lid zijn van een bij de FVEN aangesloten behoudsorganisatie om zijn of haar schip in het register te kunnen laten inschrijven.

Tegenwoordig (2020) claimt het register (www.fven.nl/rven-register/): *Het Register Varend Erfgoed Nederland is een onafhankelijk register. Dit wil zeggen dat alle schepen, die aan de toelatingscriteria voldoen, in het register kunnen worden ingeschreven.*

Echter de website zegt verder:

Voor opname in het register is de meest gangbare weg via uw Behoudsorganisatie.

Als u nog niet bent aangesloten bij één van de in het FVEN aangesloten organisaties kunt u zich het best eerst bij een organisatie aanmelden die uw type schip het beste vertegenwoordigd. Zie de lijst Register van de aangesloten organisaties op deze pagina.

Deze organisatie regelt voor u de opname van uw schip in het register.

De LVBHB heeft in 2012 de keuze gemaakt haar deel van het NRVM te herzien om zo veel mogelijk schepen, die tot het varend erfgoed behoren, te registreren inclusief varende monumenten.

De schepen moeten gedocumenteerd worden (bij voorkeur via scheepshistorisch onderzoek) op basis van het Waardestellend Kader (WSK). De LVBHB is eigenaar en beheerder van de criteria van de rubrieken uit het WSK en (be)oordeelt (dus) zelf. Voor het bepalen of een vaartuig herkenbaar is als voormalig bedrijfsvaartuig en gecategoriseerd wordt als Varend Monument kiest het bestuur voor de methodiek van de Nieuwe Schouw (vroeger genoemd de 100-meter-schouw). Dit betekent dat zowel de indeling van de drie categorieën A, B en C-schepen als de methodiek van schouwen voor het voormalige NRVM beëindigd wordt. De term Varend Monument wordt nog wel gehanteerd voor schepen die aan bepaalde criteria voldoen, maar de categorieën A, B en C worden niet meer gehanteerd.

Aantekening George: eind 2014 zijn de schouwcriteria door het bestuur van de LVBHB aangepast maar de nieuwe methodiek van schouwen, de z.g. Nieuwe Schouw, die echter (maart 2021) nog niet toegepast wordt. Navraag bij de LVBHB Schouwcommissie over de stand van zaken (10/3/2021) levert op dat de Registercommissie van het RVEN accepteert dat de behoudsorganisatie de criteria opstelt voor het schouwen. Welke criteria binnen de LVBHB nu gelden is nog niet duidelijk. De vraag hierover aan de voorzitter van de Schouwcommissie (maart 2021) leverde een procedurele reactie op over de relatie LVBHB/FVEN op dit punt, maar geen inhoudelijke ('wat is de Nieuwe Schouw').

Slechts een deel van het Nederlandse bekende (d.w.z. lid van een van de behoudsorganisaties) varende erfgoed is geregistreerd in het RVEN. Dat een schip lid moet zijn van een behoudsorganisatie om ingeschreven te worden in het RVEN staat op gespannen voet met 'alle schepen, die aan de toelatingscriteria voldoen, in het register kunnen worden ingeschreven'. In het verleden kregen schepen uit de A en B categorie een z.g. 'blauwe pas' als bewijs van inschrijving. Voor inschrijving moest betaald worden en de inschrijving moest iedere 5 jaar verlengd worden tegen betaling. De blauwe pas gaf bepaalde voordelen zoals het tanken van rode diesel (afgeschaft in 2013) en korting op het liggeld in bepaalde plaatsen waardoor inschrijving aantrekkelijk was. Nu dat grotendeels vervallen is zijn scheepseigenaren nauwelijks gemotiveerd hun schip elke vijf jaar tegen betaling te (her)registreren. Een softwarematige koppeling van het BHS met het RVEN zorgt er in elk geval voor dat (binnen de beperkingen van het BHS) die schepen in het RVEN staan. Het nut van dubbele (en als eenmaal het NRME ook gekoppeld is driedubbele) registratie is onduidelijk zeker als er geen kwaliteitscontrole is op de gegevens (zie ook BHS).

Restauratiefonds

Zie Nationaal Restauratiefonds

Restauratie Fonds FVEN

Dit fonds had als doel het leveren van een wezenlijke bijdrage aan het behoud van Nederlandse traditionele vaartuigen en aan het terugbrengen van deze vaartuigen in een staat uit de periode, waarin met deze vaartuigen hun oorspronkelijke functie werd uitgeoefend.

De door de geldgevers beschikbaar gestelde gelden worden door de Restauratiecommissie als subsidie toegekend als de eigenaar van een schip een restauratie nastreeft, waardoor de oorspronkelijke functie en uiterlijk van het vaartuig herkenbaar wordt, c.q. behouden blijft.

Uitsluitend leden van de bij de FVEN aangesloten behoudsorganisaties kunnen een verzoek om subsidie indienen. Het is onduidelijk of dit nog werkt. Wel zijn er door corona verschillende andere mogelijkheden zie www.fven.nl/regelingen-ivm-coronacrisis-ook-voor-maritiem-erfgoed/ en Samenwerkende Maritieme Fondsen.

Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE)

Missie: De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (Ministerie OC&W) laat de erfgoedzorg in Nederland beter functioneren. Bij het meest waardevolle erfgoed van ons land zijn wij nauw betrokken bij de aanwijzing, het behoud, de duurzame ontwikkeling en het toegankelijk maken ervan. We verbinden beleid, wetenschap en praktijk. We adviseren en stellen informatie en kennis beschikbaar. We voeren de wettelijke taken uit die aan ons zijn opgedragen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zit in het hart van de erfgoedzorg in Nederland.

Historie: eerder genoemd: Afdeling Kunsten en Wetenschappen, Rijksbureau voor Monumentenzorg, Rijksdienst voor de Monumentenzorg, samengevoegd in 2006 met de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (waarin het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie) tot de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten die in 2009 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ging heten. www.cultureelerfgoed.nl

De RCE heeft een programma Maritiem Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/maritiem-erfgoed) waarbij de RCE stelt: *Maritiem erfgoed is al het erfgoed dat een relatie heeft met water. Zowel onder water als op het land. ... De rol van de Rijksdienst is onder andere het verlenen van vergunningen, adviseren aan andere overheden en ontwikkelen van kennisproducten. Ook internationaal zet de Rijksdienst zich in voor een verantwoord beheer van Nederlands maritiem erfgoed op wereldwijde schaal. Voor Nederland houdt dat in: extra inzet op het gebied van kennis, onderzoek, beleid, samenwerking en educatie.*

Extra aandacht hebben we voor capaciteitsopbouw in de sector en de inzet van vrijwilligers. We gaan aan de slag met een beleidsagenda voor de Noordzee. Voor tussentijds resultaat zie [een infographic](#).

Aantekening George: de RCE is van oudsher een dienst die zich bezig houdt met onroerend goed (gebouwen) en opereert onder de Erfgoedwet. Onder mobiel erfgoed werden door deze dienst vaak museumcollecties begrepen (schilderijen bijvoorbeeld, die je kunt verplaatsen). Mobiel erfgoed in de zin van bijvoorbeeld varend erfgoed, wordt niet genoemd in de Erfgoedwet zelf, maar wel in de memorie van toelichting als resultaat van twee moties over mobiel erfgoed die de Tweede Kamer heeft aangenomen. In de periode dat de nieuwe Erfgoedwet behandeld werd (2016) is n.a.v. die moties geld vrijgemaakt voor het NRME.

Heel voorspelbaar gaat het programma Maritiem Erfgoed voornamelijk over zeevaart en (onderwater) archeologie.

Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)

Voorloper van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) en in 2009 daarin overgegaan.

Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ)

Voorloper van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) en Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Samenwerkende Maritieme fondsen

Samenwerkende Maritieme Fondsen (SMF) hebben als gemeenschappelijke doelstelling: het geven van een stimulans voor het functioneren van Nederland als maritieme natie. Daarbij geven de fondsen aandacht aan het verleden, het heden en de toekomst.

Met de samenwerking van de hieronder vermelde zes historische maritieme fondsen, beogen de fondsen hun gezamenlijke maatschappelijke effect te vergroten. De zes fondsen hebben eigen vermogen. Uit de opbrengst daarvan subsidiëren zij projecten die de doelstelling dienen. De fondsen doen niet aan actieve fondsenwerving. Door de Samenwerkende Maritieme Fondsen als zodanig wordt geen subsidies verstrekt. De deelnemende fondsen zijn:

- Stichting Fonds Directie der Oostersche Handel en Reederijen
- Stichting Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst
- Stichting Admiraal van Kinsbergenfonds
- Vereeniging de Prins Hendrik Stichting
- Stichting Helden der Zee-Fonds 'Dorus Rijkers' Fonds
- Stichting Ondersteuningsfonds Niss

<https://www.samenwerkendemaritiemefondsen.nl/>

Aantekening George: het betreft dus voornamelijk zo niet alleen maritiem s.s. (zeevaart).

Sectie Varende Monumenten

De Sectie Varende Monumenten van de FVEN beheerde het NRVN en bevordert het gebruik van een landelijke registratie van varende Oud-Nederlandse vaartuigen - waaronder Varende Monumenten - om vanuit een nationale optiek een bijdrage te leveren aan het behoud van de cultuur-historische waarde van varende Oud-Nederlandse vaartuigen. De sectie Varende Monumenten (SVM) bestaat uit deskundigen van de verschillende scheepstypen die Nederland rijk

is. In 2015 is het NRVM omgezet in het Register Varend Erfgoed Nederland (RVEN, zie aldaar). Het beheer is nu ondergebracht bij de Register Commissie van de FVEN.

Sectorale registers

De registers van de vier koepelorganisaties van de vier verschillende categorieën mobiel erfgoed te weten water, rail, weg en lucht: Federatie Varend Erfgoed Nederlandse (FVEN), Historisch Railvervoer Nederland (HRN), Federatie Historische Automobielen- en Motorfietsclubs (FEHAC) en Nationale Federatie Historische Luchtvaart (NFHL). Voor het water was dat het NRVM, in beheer van de SVM, tegenwoordig dus het RVEN.

Stichting Adviesbureau voor Industrieel Erfgoed (Stabien)

In 2005 is Stabien opgegaan in het CIME. Stabien was bezig met de registratie van mobiel erfgoed in Nederland ten behoeve van het project Mobiele Collectie Nederland. Verder beheerde Henk Weevers voor het CIME het Bidoc-project (catalogusproject bibliotheek- en documentatiecollectie Industrieel erfgoed). CIME/Stabien is in 2006 opgeheven.

Stichting Haven- en Scheepvaartmuseum te Rotterdam

Doelstelling: het verwerven en zorgdragen voor een collectie materiële getuigenissen, met de bijbehorende schriftelijke en mondelinge verslaglegging, die de geschiedenis met betrekking tot de scheepvaart en scheepsbouw van met name de haven van Rotterdam vanaf omstreeks 1850 tot heden representeert (het 'Havenmuseum').

Aantekening George: Dit staat hierbij omdat het op een lijst van aanvragende instellingen staat bij de Raad voor Cultuur adviesnota 2005-2008. Inmiddels is in 2014 dit museum gefuseerd met het Maritiem Museum Rotterdam en is een deel van de collectie varend erfgoed afgevoerd.

Stichting Behoud Cultuur Waterwonen in Nederland

Waterwonen is een waardevolle en unieke woonvorm, die behoort tot het Nederlands immateriële erfgoed, dit vanwege de eeuwenoude traditie en cultuur van wonen en werken op het water.

De SBCW stelt zich daarbij ten doel:

- de cultuur van het waterwonen (op een vaste plaats of reizend) te behouden en te beschermen voor de toekomst;
- de keuzevrijheid voor het waterwonen te behouden en beschermen voor de toekomst;
- bewustwording te stimuleren van het belang van ons immateriële erfgoed waterwonen;
- bewustwording te stimuleren van de kwaliteiten en voordelen van waterwonen;
- meer positieve beeldvorming te creëren van waterbewoners;
- waterwonen gelijk te laten trekken aan alle woonvormen op de wal ten aanzien van wettelijke bescherming, financiering en verzekering;
- dat er een (landelijk) beleidskader komt ten aanzien van nieuwe en bestaande ligplaatsen en/of woonschepen;
- ons immateriële erfgoed waterwonen op de lijst van de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland te laten plaatsen.

erfgoedwaterwonen.nl/

Stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN)

De stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN) is de organisatie voor museale en particuliere eigenaren van mobiel erfgoed in ons land en bovendien de organisatie voor alle belanghebbenden en belangstellenden op dat gebied'.

Maar de Mobiele Collectie Nederland is meer: het is óók een verzameling mobiel erfgoed. Beide begrippen komen samen in missie en visie van de stichting MCN.

www.mobiel-erfgoed.nl/index.html

Missie en visie: Het belangrijkste doel van MCN is het leveren van een essentiële bijdrage aan de totstandkoming van een Mobiele Collectie Nederland als een evenwichtig samengestelde collectie mobiel erfgoed, die een representatief beeld geeft van de historische ontwikkeling van de mobiliteit in Nederland en de algemeen-maatschappelijke geschiedenis die daarmee samenhangt.

Kernactiviteiten:

- Nationaal Register Mobiel Erfgoed: Het creëren van overzicht over en inzicht in de kwantiteit en kwaliteit van de totale collectie mobiel erfgoed in ons land.
- Knelpunten: Het signaleren van en aandragen van oplossingen voor knelpunten bij behoud en presentatie van mobiel erfgoed.
- Draagvlak: Het ontwikkelen van draagvlak voor behoud en presentatie van mobiel erfgoed.

Bestuur (stand van zaken 2012)

Aantekening George: De 'Mobiele Collectie Nederland' is opgericht in 2000 om subsidie van OCW binnen te halen. Het NRME was nauwelijks operationeel (zie bij NRME) en in 2012 was de website 'in verband met onderhoud tijdelijk buiten dienst gesteld. Er wordt gewerkt aan een nieuwe site met een nieuwe indeling en nieuwe content.' In 2016 lijkt de website bijgewerkt maar bestuursinformatie is verwijderd. Begin 2021 staat op de website:

De Stichting Mobiele Collectie Nederland (MCN) begint in 2021 met een grote professionaliseringsslag. De bestaande database met mobiel erfgoed wordt gemoderniseerd naar versie 2.0, zodat zowel particulieren, als overheden en tal van organisaties makkelijk gebruik kunnen maken van dat register.

De ontwikkeling van het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (NRME) is één van de kernactiviteiten van MCN. Dit register heeft tot doel overzicht en inzicht te verschaffen; overzicht van het mobiel erfgoed in ons land en inzicht in de culturele waarde daarvan.

Stichting Scheepshistorisch Onderzoek (S2HO)

Een stichting opgericht in 2015 vanuit de LVBHB. De Stichting Scheepshistorisch Onderzoek (S2HO) heeft tot doel het varend erfgoed van Nederland te beschrijven en te documenteren, zowel op specifiek als generiek niveau, deze gegevens beschikbaar te stellen aan het brede publiek, de overheid en andere geïnteresseerden en deze gegevens in te zetten in het kader van wetenschappelijk onderzoek.

Aantekening George: juli 2016 zijn slechts 3 schepen onderzocht. Bemensing, financiering en het ontbreken van een functionerend register zijn knelpunten. In 2019 is de database Liggers ScheepsmetingsDienst (LSD) op de server van S2HO geplaatst. In 2020 is een database met scans van Kadaster gegevens onder S2HO geplaatst, de Kadaster Informatie Database (KID).

www.s2ho.nl

Toonbeelden

Een internet portal waar het mobiele erfgoed in het licht van de geschiedenis van Nederland van de laatste 150 jaar wordt beschreven aan de hand van karakteristieke voorbeelden (toonbeelden). Het

portal is ten doop gehouden tijdens het Tweede Nationaal Congres Mobiel Erfgoed in juni 2016.
www.toonbeelden.com

Varend Monument

Dit is een schip waarvan het huidige scheepsbeeld een historisch verantwoord beeld geeft van het schip zoals dit er tenminste vijftig jaar geleden uitzag (definitie NRVM) destijds categorie A van het Nationaal Register Varende Monumenten. Zie ook Register Varend Erfgoed Nederland.

Varend Monument-Lening

Dit was een laagrentende lening van het Fonds voor Varend Erfgoed voor de restauratie van varend erfgoed (schepen opgenomen in het NRVM) gefinancierd door het VSB fonds en het Nationaal Restauratiefonds, die met deze financieringsvorm willen bijdragen aan een duurzaam behoud van het varend cultureel erfgoed in Nederland. Bij de beoordeling van de aanvragen is de FVEN betrokken.

Aantekening George: In 2014 stopte het VSB fonds met geld beschikbaar stellen. De website van de FVEN is sinds medio 2016 bijgewerkt.

Waarde en waardering

De Onderzoeksagenda 2008-2012 geeft een integrale visie op collectiemanagement. Er zijn 5 programma's met 60 projecten. De en waardering richt zich op het ingewikkelde proces van waardetoekenning. Het is uitgevoerd door de sector Kennis Roerend Erfgoed van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (projectleider: Tessa Luger) in samenwerking met het Openluchtmuseum in Arnhem. Een van de doelen is om de verschillende spelers in het erfgoedveld – eigenaren, beheerders, beleidsmakers, bestuurders en financiers – bewust te maken van het belang van waarde en waardering van cultureel erfgoed. Daarnaast beoogt het programma methoden en technieken te ontwikkelen om erfgoed te waarderen.

Aantekening George: Op de website zijn de resultaten van de projecten te vinden. Mogelijk is hier een aantal toepasbaar op mobiel erfgoed maar het meeste zal over museumcollecties gaan en alleen afgeleide bevindingen zullen toepasbaar zijn op het varend erfgoed.

www.kennisvoorcollecties.nl/programmas/waarde-en-waardering/

Waardestellend Kader (WSK)

In 2006 publiceerde het ICN (toen zelfstandig onderdeel van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed) in samenwerking met Stichting Mobiele Collectie Nederland onder de titel 'Erfgoed dat beweegt!' het Waardestellend Kader gesubsidieerd door het Ministerie van OCW.

http://www.mobiel-erfgoed.nl/Kolom2_meer_publ_Edb.htm

Het WSK is nauw verbonden met het Nationaal Register Mobiel Erfgoed (zie NRME).

Het Waardestellend Kader voor het mobiel erfgoed beschrijft de aspecten waarvan een groot aantal deskundigen heeft vastgesteld dat ze de waarden vertegenwoordigen die behouden en beschermd moeten worden met een eventueel beleid op het gebied van mobiel erfgoed. Het gaat hier om vier sectoren erfgoed: water, rail, land en lucht. Er was een vervolgproject gedefinieerd 'Erfgoed dat weer beweegt' om een handboek te ontwikkelen waarmee de culturele waarden van het object worden vertaald in een restauratie- en conserveringsplan.

Aantekening George: Na de initiële onduidelijkheden en verwarrende definities is in 2015 de derde druk verschenen van *Erfgoed dat beweegt*, waarin het WSK beschreven wordt. Helaas staan er fouten in. Achterin het boek staat een invul stramien om het WSK voor een object op te stellen. Dit is ook te downloaden als Excel spreadsheet (gecorrigeerd) op: www.bezigeboot.nl/erfgoed-dat-beweegt/. Van het project *Erfgoed dat weer beweegt* is niets te vinden in maart 2021.

AFKO's

ATV	Adviesorgaan Traditioneel Vaartuig (Stichting)
BBZ	Vereniging voor Beroepschartervaart
BHS	Bestand Historische Schepen
BPS	Bedrijven, Personen en Schepen (database met referentie naar brandmerken)
CBB	Communautair Binnenvaartcertificaat voor Binnenschepen
CESNI	Comité européen pour l'élaboration de standards dans le domaine de la navigation intérieure
CIME	Centrum voor Industrieel en Mobiel Erfgoed
CvO	Certificaat van Onderzoek (keuring binnenvaartschepen)
DEN	Digitaal Erfgoed Nederland
EMH	European Maritime Heritage
ESTRIN	European Standard laying down Technical Requirements for Inland Navigation vessels (Europese standaard tot vaststelling van de technische voorschriften voor binnenschepen) basis voor de Binnenvaartwet.
FEHAC	Federatie Historische Automobielen- en Motorfietsclub
FIEN	Federatie Industrieel Erfgoed Nederland
FIM	Federatie Instandhouding Monumenten
FONV	Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen
FVEN	Federatie Varend Erfgoed Nederland (ex-FONV)
HRN	Historisch Railvervoer Nederland
ICN	Instituut Collectie Nederland
KID	Kadaster Informatie Database
LSD	Liggers ScheepsmetingsDienst (database met scheepsmetingen)
LVBHB	Landelijke Vereniging tot Behoud van het Historisch Bedrijfsvaartuig (roepnaam Het Historisch Bedrijfsvaartuig)
MEC	Mobiel Erfgoed Centrum
MCN	Mobiele Collectie Nederland (Stichting)
NFHL	Nationale Federatie Historische Luchtvaart
NMGN	Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland
NRME	Nationaal Register Mobiel Erfgoed
NRVE	Nationaal Register Varend Erfgoed
NRVM	Nationaal Register Varend Monumenten
PEN	Platform Erfgoedhavens Nederland
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
RCE	Rijksdienst Cultureel Erfgoed
RDMZ	Rijksdienst voor de Monumentenzorg
RVEN	Register Varend Erfgoed Nederland (ex-NRVM)
S2HO	Stichting ScheepsHistorisch Onderzoek
SBCW	Stichting Behoud Cultuur Waterwonen in Nederland
SMF	Samenwerkende Maritieme Fondsen
Stabien	Stichting Adviesbureau voor Industrieel Erfgoed
SVM	Sectie Varend Monumenten
WSK	Waardstellend Kader

Referenties

Hans Faber *Op weg naar een herijkt register*, 2012)

FONV Wg1 *Beleidsadvies herijking NRVN* 2011

Marian Hellema *Voortgang Netwerk Maritieme Bronnen*, Werkgroep Netwerk Maritieme Bronnen, 2021

Heritage Council Kilkenny, Ireland *The Future of Maritime and Inland Waterways Collections*, Proceedings of a Seminar held at the Radisson Hotel in Athlone, Co. Westmeath, Ireland Oct. 2006

ICN en RACM *Erfgoed dat beweegt! Waardering van de Mobiele Collectie Nederland*, Stokerkade cultuurhistorische uitgeverij, 2015 (3e druk)

Prof. dr. John Koster (Nyenrode Business Universiteit, Holland Consulting Group) *Rapportage onderzoek Nationaal register Mobiel Erfgoed*, Gerapporteerd aan MCN op 1 november 2016

Martine van Lier *Herijking NRVN*, FONV symposium Beurs Klassieke Schepen 2011

Martine van Lier - FVEN (Water), Kees Wielemaker - HRN (Rail), Ben Boortman - FEHAC (Weg), Arno van der Holst - NFHL (Lucht) *Lijst Knelpunten voor Varend Erfgoed*, Overleg MCN en OC&W / RCE, 2015

MCN *Het mobiel erfgoedplein*, 2017

Ministerie OCW *Erfgoed telt; De betekenis van erfgoed voor de samenleving*, bijlage bij de brief over het beleid tot 2021 op het gebied van erfgoed van het Ministerie OCW, aangeboden aan de Tweede Kamer juni 2018

Netwerk Digitaal Erfgoed/Ministerie OCW *Nationale Strategie Digitaal Erfgoed*, 2021

Netwerk Digitaal Erfgoed/Erfgoedhuis Zuid-Holland *Spoorboekje digitalisering erfgoedcollecties*, Erfgoedhuis Zuid-Holland, 2019

Platform Linked Data Nederland *Nederlandse Parels van Linked Data Toepassingen* 2019

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed *De Erfgoedwet 2016 Informatie over de nieuwe Erfgoedwet gebundeld*, Ministerie van Cultuur, Onderwijs en Wetenschap

Ir. G.L. Snijder MBA *De maat genomen, Varend erfgoed in de liggers van de Scheepsmetingsdienst; Achtergrond van de scheepsmetingen en een praktische handleiding voor de meetgegevens*, Uitgeverij Aeolus, 2017

Ir. G.L. Snijder MBA *Droge kost voor natte geschiedenis, ABC voor scheepshistorisch onderzoek met uitgewerkte voorbeelden*, Uitgeverij Aeolus, 2017

Ir. G.L. Snijder MBA *Uit de brand(merken), Kadastergegevens voor scheepshistorisch onderzoek*, Uitgeverij Aeolus, 2020

Harry Verwayen e.a. *Impact Playbook For Museums, Libraries, Archives and Galleries, Phase I: Impact design*, Europeana Foundation, 2017